Η ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΩΝ ΤΥΧΕΡΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ

Τὰ πάντα ἐκ τῆς Κίνας. Τὰ πρῶτα τραπουλόχαρτα. Οἱ χαρταετοί. Πῶς ἐφευρέθησαν. Τὰ νευρόσπαστα. Χαριτωμένα σχετικὰ ἀνέκδοτα κ. τ. λ. κ. τ. λ.

Λόγος γιὰ τὰ ἐν Εὐρώπῃ χαρτοπαίγνια ἔγινε γιὰ πρώτη φορὰ σ' ἕνα διάταγμα τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Α' τῆς Καστιλλίας κατὰ τὸ ἔτος 1287. Διὰ τοῦ διατάγματος αὐτοῦ ἀπηγορεύοντο αὐστηρῶς τὰ παιχνίδια τῶν χαρτῶν καὶ τῶν κύβων. Ὁ Heinechen διϊσχυρίζεται ὅτι τὰ χαρτιὰ ἐφευρέθησαν στὴ Γερμανία τὸ 1376, ἐνῷ ἀντιθέτως κάποιος Ἄγγλος ἱστορικὸς ἐδημοσίευσε λογαριασμὸν τοῦ αὐλαρχείου τοῦ ἕκτου ἔτους τῆς Βασιλείας Ἐδουάρδου τοῦ Α' (1377), εἰς τὸν ὁποῖον λογαριασμὸν ἀναφέρεται καὶ παιχνίδιον ὀνομαζόμενον οἱ «τέσσερες ρηγάδες». Ὅπως δήποτε ὅμως τὰ χαρτιὰ δὲν μνημονεύονται ἐν Εὐρώπῃ πρὸ τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος, ἐνῷ ἐν Κίνᾳ ἀπὸ τοῦ Θ' αἰῶνος ἦσαν ἤδη γνωστά.

Τὰ αὐτοκρατορικῇ διαταγῇ ἐκδοθέντα σινικὰ ἀπομνημονεύματα τῶν ἐτῶν 860—874 π. Χ. ἀναφέρουν περὶ τῆς εὑρέσεως τῶν χαρτιῶν τὰ ἑξῆς:

«Ἕνας δικαστὴς Κινέζος ποὺ ζοῦσε ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Y—tsung (860—874) ἔκαμε μιὰ μέρα μὲ τὴν ἐρωμένην του μιὰ ἐκδρομὴ διὰ λέμβου. Γιὰ νὰ διασκεδάσῃ δὲ κατὰ τὸν πλοῦν τὴν ἐρωμένην του ἐπῆρε κύβους, ἐχάραξε ἐπάνω τοὺς ἀριθμοὺς καὶ ἄρχισαν νὰ παίζουν. Ὁ Κινέζος ἐραστὴς ἔδωκε στοὺς κύβους αὐτοὺς τὸ ὄνομα τῆς ἐρωμένης του, Yehmao bier καλουμένης, τοὺς ὀνόμασε, δηλαδὴ «Yeh-tize» τὸ ὁποῖον σημαίνει «φύλλα». Κατόπιν τὰ φύλλα αὐτὰ κατασκευάσθησαν ἀπὸ χαρτὶ καὶ ὠνομάσθησαν «Tschipai» δηλαδὴ «χάρτινα φύλλα».

Κατ' ἄλλο σινικὸν βιβλίον ἡ ἐρωμένη τοῦ πρίγκηπος Hi κατεσκεύασεν τὸ ἔτος 950 π. χ. χρυσᾶ φύλλα μὲ τὰ ὁποῖα ἔπαιζε μαζύ του. Τέλος στὰ ἀπομνημονεύματα κάποιου συνταξιούχου ὑπαλλήλου λέγεται ρητῶς ὅτι τὰ χαρτιὰ ἦσαν γνωστὰ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς δυναστείας Tang, ἤτοι περίπου ἀπὸ τοῦ 860 μ. χ. ἔτους.

Κάποιος ἄλλος συγγραφεὺς γράφει, ὅτι τὸ σημερινὸ παιγνίδι τῶν χαρτιῶν ἦταν μέσον διασκεδαστικόν, τὸ ὁποῖον ὁ αὐτοκράτωρ Thai—tsu παρεχώρησε σταῖς γυναῖκες του, γιὰ νὰ περνοῦν ταῖς μακρὲς ὧρες τοῦ χειμῶνα καὶ ἰδίως ταῖς νύχτες, στὸν γυναικωνῖτη τους. Ἀποδεικνύεται δηλαδὴ πῶς τὸ παιχνίδι τῶν χαρτιῶν ἦταν γνωστὸ στὴνΚίνα κατὰ τὴν Θ' μ. χ. ἑκατονταετηρίδα, καὶ ὅτι ἀναμφιβόλως μετεκομίσθη ἀ' τὴν Κίνα στὴν Εὐρώπη.

Ἀκόμη ὅμως καὶ αὐτὰ τὰ παιδικὰ παιχνίδια τὰ ἐφεῦραν οἱ Κινέζοι καὶ πρῶτον τὸν χαρταετὸν τῶν παιδιῶν, τὸν τόσο κοινὸ στὴν Εὐρώπη καὶ στὴν Ἑλλάδα. Ἀρχικῶς ὁ χαρταετὸς εἶχε στὴν Γαλλία σχῆμα ἐλάφου καὶ στὴν Γερμανία δράκοντος. Στὴν Κίνα πρωτοεφεῦρε τοὺς χαρταετοὺς κατὰ τοὺς χρόνους τῶν ἐμφυλίων πολέμων, τὸ 202 π. χ. πρὸς τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς δυναστείας Han ἕνας Κινέζος ἀξιωματικός.

Κατ' ἄλλους ὅμως ὁ χάρτινος ἀετὸς ἐφευρέθη μόλις κατὰ τὸ 550 μ. χ. κατὰ τὴν πολιορκίαν φρουρίου τινὸς παρὰ τοῦ Hao-King. Ὁ ἐντὸς τοῦ φρουρίου κλεισμένος Kien weu, ὅστις κατόπιν ἔγεινεν αὐτοκράτωρ, ὕψωσε, λέγουν, χάρτινον ἀετόν, στὸν ὁποῖο εἶχε δέσει μακρὰν ἐπιστολήν, διὰ τῆς ὁποίας ἀνήγγελλεν στοὺς φίλους του τὴν δεινήν του κατάστασι.

Στὴν Κίνα καὶ σήμερα ἀκόμη κατὰ τὸ ἔαρ ὑψώνουν χαρταετοὺς χρωματιστούς, μὲ διάφορα σχήματα. Ἕνεκα δὲ τοῦ ἤχου, τὸν ὁποῖον ὡς ἐκ τῶν ὑελίνων καὶ σιδηρῶν κροτάλων ἐκπέμπουσιν, αὐτὰ ὀνομάζονται «ἅρπες τοῦ ἀέρος».

Καὶ τὰ νευρόσπαστα ὅμως, οἱ γνωστὲς μαριονέττες, εἶνε ἀρχαιοτάτη Κινέζικη θεατρικὴ διασκέδασις. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Muh ζοῦσε κάποιος ὀνόματι Ven-sye, ὅστις κατεσκεύαζε χορεύοντα καὶ ἄδοντα νευρόσπαστα μεγάλα σὰν ἀνθρώπους. Μιὰ ἡμέρα σ' ἕνα ἀπ' τοὺς χοροὺς αὐτοὺς τῶν νευροσπάστων βρίσκοταν καὶ ὁ Βασιλεὺς μὲ ταῖς γυναῖκες του. Τὰ νευρόσπαστα ἄρχισαν τότε νὰ ρίχνουν βλέμματα ἐρωτικὰ ἐπὶ τῶν γυναικῶν τοῦ Ἄνακτος. Ὀργισθεὶς διὰ τοῦτο ὁ βασιλεὺς διέταξε ν' ἀποκεφαλίσουν ἀμέσως τὸν Ven sye. Αὐτὸς ὅμως θέλοντας νὰ δείξῃ στὸ βασιλέα, ὅτι τὰ νευρόσπαστα εἶνε ἀπὸ ξύλο κι' ὄχι ζωντανά, ἔσπασε ἕνα μπροστά του κι' ἔτσι ἐσώθηκε.

Κατ' ἄλλο πάλιν σινικὸν βιβλίον τὸ νευρόσπαστον εἶνε ἐφεύρεσις τοῦ ἔτους 262 π. Χ. ὁπότε ὁ αὐτοκράτωρ Kotsu ἐπολιορκεῖτο ἐν τῇ πόλει Ping ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ Βασιλέως Μοντούν, ὀνομαζομένης Oh. Ἕνας ἀπ' τοὺς συμβούλους τοῦ πολιορκουμένου αὐτοκράτορος, ὅστις ἐγνώριζε τὴν μανιώδη ζηλοτυπίαν τῆς πολιορκητρίας, κατεσκεύασε μία ὡραία ξύλινη κοῦκλα ἔχουσαν ἀνάστημα γυναικός, καὶ διὰ κρυφίων ἐλατηρίων τὴν ἔκαμνε καὶ ἐχόρευεν ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Ἡ ζηλότυπος πολιορκήτρια, ἐκλαβοῦσα τὴν κούκλαν ὡς γυναῖκαν ζῶσαν, καὶ φοβουμένη μὴ ὁ σεβαστὸς σύζυγός της κυριευομένης τῆς πόλεως ἀρπάσει κατὰ τὴν ἔφοδον τὴν ὡραίαν νεάνιδα καὶ φύγει μετ' αὐτῆς, διέταξεν ὁλόκληρον τὸν στρατόν της ν'ἀπέλθῃ, λύσασα τὴν πολιορκίαν.

Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἀμφιβολία ὅτι καὶ τὰ νευρόσπαστα ἦσαν ἐν Κίνᾳ ἀρχαιότατο παιγνίδι, τὸ ὁποῖον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκεῖθεν μετεφέρθη στὴν Εὐρώπη.

Σήμερον ὑπάρχουν στὴν Κίνα δύο εἰδῶν νευρόσπαστα, τὰ μὲν ξύλινα κινούμενα διὰ κλωστῶν, τὰ δὲ δερμάτινα διὰ τῆς χειρός. Τὰ δεύτερα λέγονται «τοῦ σάκκου», ἐπειδὴ παλαιὰ ὁ κινῶν αὐτὰ διὰ νὰ μὴ ἀπασχολῇ τὴν προσοχὴν τῶν θεατῶν ἐσκέπαζε τὴν κεφαλήν του διὰ λινοῦ σάκκου.

Ὁ Πελαιὸς

ΑΠΟ ΤΑ ΣΑΤΙΡΙΚΑ

Ζαγάρια καὶ τσακάλια καὶ κοκκόροι,
σηκωτοὶ κάθε τόσο στὸ ποδάρι,
μόρτηδες, λοῦστροι, ἀργοὶ, λιμοκοντόροι.

Στὸν ἀφέντη χαρὰ ποὺ τοὺς λαναίρει!
Καὶ ποιὰ εἶναι τὰ σωστά, ποιὰ τὰ μεγάλα
ποὺ τὴν ὁρμὴ τοὺς δίνουν καὶ τὴ χάρη;

Προδότες οἱ Τρικούπηδες. Κρεμάλα!
Κ' οἱ Ψυχάρηδες; Γιούχα! Πληρωμένοι.
Νὰ ἡ Ἑλλάδα! Ἀροιακιώτισσα δαοκάλα,

μὲ λογιώτατους παραγεμισμένη.
Κι' ὁ Ρωμιός; Ἀφεφρίμ! Μυαλό; Κουκούτσι.
Ἀπὸ τὸν καφενὲ στὴν Πόλη μπαίνει,

τοῦ ναργιλὲ κρατώντας τὸ μαρκούτσι.

[Καημοὶ τῆς Λιμνοθάλασσας] **Κωστῆς Παλαμᾶς**

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

I

Ἀπ' τὴν καρδιά σου ἡ μιτιὰ σὰν βγαίνῃ μυστικὴ
μέσ' 'ς τὴν καρδιά μου σταματᾶ γιατί σὲ 'βρίσκει ἐκεῖ.
Καὶ τὸ χαμόγελο ἀπ' αὐτὰ τὰ χείλη τὰ 'δικά σου
περνάει ἀπὸ τὰ χείλη μου καὶ βρίσκει τ' ὄνομά σου.

II

Στὸν κῆπο τριανταφυλλιὰ ῥοδοστεφανωμένη
Κάθε πρωῒ τὴν χαιρετᾶ μέσ' 'ς τη δροσιὰ λουσμένη.
Ἐπῆγε χθὲς αὐγὴ-αὐγὴ τὰ ῥόδα νὰ μετρήσῃ
καὶ ἔσκυψε τὴν κεφαλὴ νὰ τὰ κουφομυρίσῃ
καὶ ἄθελα ἐσμίξανε δυὸ ἄνθη ἀδελφωμένα
τὸ ῥόδο καὶ τὰ χείλη της-καὶ τότε πειὰ ἑνωμένα
τόσο πολὺ ἐταίριαζαν τὸ μῦρο κι' ἡ πνοή της
ποὺ ξέχασ' ἡ τριανταφυλλιὰ ποιὸ ἦταν τὸ παιδί της.

III

Στειάζεις κι' ὁ στεναγμὸς 'στὰ δυὸ σου χείλη μοιάζει
σὰν καταχνιὰ ποὺ ἤμερη τὰ λούλουδα σκεπάζει.
Βγαίνει ὁ ἥλιος μιὰ στιγμὴ κ' ἡ καταχνιὰ διαλύεται,
προβάλλει ἕνα χαμόγελο κι' ὁ στεναγμὸς σκορπιέται.

Ἰωάννης Πολέμης

ΟΝΕΙΡΑ

Εἶδα τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ ποὺ τρέμανε λαχταριστὰ
καὶ μέσ' 'ς τὸ χάος ἔλαμπαν τὸ ἕν ἀπ' τἄλλο χωριστά,
ἐθαύμασα τὴ λάμψι των, ἐθαύμασα τὸ φῶς των
καὶ ἤθελα γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ ἤμουν ἀδελφός των.
μὰ εἶδα τὶ ματάκια σου καὶ εἶπα μυστικά:
τἀστρα τῆς γῆς φωτίζουνε καὶ λάμπουν πειὸ γλυκά.

Ἄ! πόσα φέρνει μιὰ στιγμή, μιὰ ὥρα πόσα φέρνει!..
χωρὶς νὰ θέλῃ κάποτε τὴν κεφαλή της γέρνει,
καὶ δίχως νὰ τὸ στοχασθῇ τυχαίνει νὰ γλυστρήσουν
τὰ ὁλόχρυσά της τὰ μαλλιὰ καὶ 'λίγο ν' ἀκουμπήσουν
'ς τὸ μάγουλό μου ἄκακα-σηκώνει τὸ κεφάλι
καὶ φεύγει καὶ ξανάρχεται καὶ ξαναφεύγει πάλι,
περνάει ὥρα ὕστερα, τὴν χάνω ἀπ' τὸ πλευρό μου,
μὰ τὰ μαλλιά της πάντοτε νοιώθω 'ς τὸ μάγουλό μου

Ι. Κ. Π...

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ

Ἕν ἄστρο χθὲς ἐπρόβαλε ψηλὰ 'ς τὸν οὐρανὸ
καί, σὰν νὰ μὲ κατάλαβε κ' ἐκεῖνο πῶς πονῶ,
λυπήθηκε καὶ σκέπασε τὴ λάμψι του εὐθύς . . .
Ἀστέρι σύ, ἀγάπη μου, δὲν θὰ μὲ λυπηθῇς;

Ἰ. Πολέμης